

**PEN Norveç,
Türkiye İddianame Projesi
İddianame İnceleme Raporu**

Türkiye – Deniz Yücel

Şerife Ceren Uysal

Yayınlanma tarihi: 29 Ekim 2020

PEN Norveç, Türkiye İddianame Projesi'ni Tanıtıyor

PEN Norveç olarak, Türkiye'de ifade, basın ve örgütlenme özgürlüğünü hedef alan davaları yeni bir yaklaşımla gündeme getiriyoruz: Türkiye İddianame Projesini.

2020 yılında Türkiye'den ve Avrupa'nın birçok ülkesinden yargıç, avukat ve akademisyenle işbirliği içinde, öne çıkan basın ve sivil toplum davalarından 12'sinin iddianamelerine yönelik rapor hazırlıyoruz. Her rapor bir iddianameye odaklanıyor. Beş farklı ülkeden hukuk ve insan hakları uzmanları 12 iddianamenin Türkiye mevzuatına ve uluslararası standartlara uygunluğunu inceliyor.

Projemizle Türkiye'deki hukuk kriziyle ilgili uluslararası tartışmaları somut bir zemine taşımayı ve Türkiye'deki standartları yükseltecek diyalogları verilerle desteklemeyi hedefliyoruz. Yayınladığımız tüm raporlara norskpen.no adresinden ulaşabilirsiniz.

Projenin başında PEN Norveç'in Türkiye danışmanı olan Caroline Stockford bulunmakta, Aşkın Duru ise projenin Türkiye koordinatörü olarak çalışmalarını koordine ediyor.

Bu proje, Norveç Dışişleri Bakanlığı, İstanbul İsveç Konsolosluğu ve Heinrich Böll Vakfı tarafından desteklenmektedir.

İÇİNDEKİLER

PEN Norveç, Türkiye İddianame Projesi'ni Tanıtıyor	2
<i>Yazar hakkında</i>	3
1: Değerlendirmenin konusu	4
2: Soruşturma ve kovuşturma aşamasına ilişkin tespitler	4
3: İddianameye İlişkin Değerlendirme	6
<i>3.1 İddianamenin genel yapısı ve içeriğine ilişkin tespitler</i>	6
<i>3.2 İddianamenin Türk Ceza Muhakemesi Kanunu 170. maddesi kapsamında irdelenmesi</i>	14
<i>3.3. İddianamenin Uluslararası Hukuk Bağlamında İncelenmesi</i>	21
4: SONUÇ	25

Yazar hakkında

Şerife Ceren Uysal İstanbul'da insan hakları avukatı olarak faaliyet göstermiştir. Türkiye'deki çalışmaları sırasında, sistematik insan hakları ihlalleri barındıran bir çok davada görev almıştır. 2012 yılından bu yana Çağdaş Hukukçular Derneği'nin yönetim kurulu üyeliğini yapmaktadır. Aynı zamanda derneğin uluslararası ilişkiler komitesi üyesidir ve derneği farklı uluslararası organizasyonda temsil etmektedir. Komitedeki faaliyetlerinin parçası olarak, meslektaşlarıyla birlikte birçok araştırma ve dava gözlem çalışması düzenlemiştir. 2016 Kasım ayından beri Viyana'da yaşamaktadır. Ludwig Boltzmann Enstitüsü'nde 1 yıl konuk araştırmacı olarak çalışma yapmıştır. Türkiye'de özellikle avukatları ve hak savunucularına yönelik duruma dikkat çekmek amacıyla, farklı ülkelerde değişik konferans ve seminerlere katılım göstermiştir. Avusturya'da Dr. Georg Lebiszcak İfade Özgürlüğü ödülü almıştır. Akademik çalışmalarına Viyana Üniversitesi'nde Cinsiyet Çalışmaları Yüksek Lisans programında devam etmekte, çalışmalarını cinsiyet çalışmalarının insan hakları hukuku bağlamına odaklamaktadır.

1: Değerlendirmenin konusu

Bu çalışmanın kapsamı 13.02.2018 tarihinde İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı adına Cumhuriyet Başsavcı Vekili Hasan Yılmaz tarafından şüpheli İlker Deniz Yücel aleyhine düzenlenen 2018/28713 soruşturma numaralı ve 2018/1395 iddianame numaralı toplamda 3 sayfadan ibaret iddianamenin, 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 170. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesi kapsamında hukukilik değerlendirilmesine tabi tutulmasından ibarettir.

2: Soruşturma ve kovuşturma aşamasına ilişkin tespitler

Die Welt Gazetesi muhabiri Deniz Yücel hakkında bir soruşturma olduğunu öğrenmesi üzerine 14.2.2017 tarihinde kendi iradesiyle ifade vermeye gittiği Emniyet Müdürlüğü'nde gözaltına alınmıştır. Yücel, olağanüstü hal kapsamında gözaltı süreleri uzatılmış olduğundan 14 gün süre ile göz altında tutulmuştur. Bu sürenin sonunda önce savcılık ifadesi alınmış ve ardından savcılık tarafından tutukluluk talebiyle sevk edildiği İstanbul 9. Sulh Ceza Mahkemesi eliyle gerçekleştirilen sorgu işlemlerinin sonucunda 27.02.2017 tarihinde tutuklanmıştır.

Savcılık ifadesi ve sorgu işlemi sırasında Deniz Yücel'e "Halkı kin ve düşmanlığa tahrik" ile "Terör örgütü propagandası" suçları isnat edilmiştir. Ancak kendisine sorulan soruların tamamının Die Welt gazetesinde yayımlanmış makaleleri ile ilgili olduğu hususu ilgili tarihlerde basına yansıyan bilgiler arasında yer almıştır.

Aynı şekilde Yücel'in avukatlarından Av. Veysel OK'un savunmalarında da sıklıkla değinildiği üzere Yücel'in kamuoyunda Albayrak/Redhack soruşturması olarak bilinen soruşturma kapsamında gözaltına alınmıştır. Ancak kendisine Emniyet ifadesi, savcılık ifadesi yahut sorgu işlemleri sırasında bu konuda hiçbir soru yönetilmediği anlaşılmıştır. Türkiye'de Deniz Yücel'den önce aynı soruşturma kapsamında, konu

hakkında haber yapan 6 gazeteci hakkında da işlem yapıldığı ve 3'ünün tutuklandığı bilinmektedir¹.

Deniz Yücel'in tutukluluğu sadece Türkiye'de değil, Avrupa'da da temel gündemlerden birini oluşturmuştur. Çok sayıda basın örgütü tarafından konu ile ilgili kampanyalar düzenlenmiştir. Yücel'in tutukluluğu devam ederken ve Almanya'ya iadesi konusunda tartışmalar sürmekteyken Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından yapılan açıklamalarda “Hiçbir surette olmayacak, ben bu makamda olduğum sürece asla. Elimizde görüntüler, herşey var. Bu tam bir ajan terörist” ifadelerine yer verilmiştir². Henüz yargılama sürerken yapılan bu tür açıklamalar davayı takip eden birçok basın örgütü tarafından özellikle masumiyet karinesi ve yargı bağımsızlığı ilkeleri bağlamında kaygı ile karşılanmıştır.

Deniz Yücel'in tutuklu kaldığı bir yıllık sürenin 10 ayının ağır tecrit koşullarında geçtiği rapor edilmiştir. Ayrıca Deniz Yücel tahliyesinin ardından verdiği röportajlarda 3 gün işkenceye maruz kaldığını beyan etmiştir³.

Deniz Yücel hakkındaki iddianame 13.02.2018 tarihinde yani gözaltına alındığı tarihten tam 1 yıl sonra açıklanmıştır. İddianamenin İstanbul 32. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kabulünün akabinde Deniz Yücel Mahkemenin tensip kararı ile birlikte tahliye edilmiştir.

İddianamenin 1 yıl süre ile hazırlanmamış olması sıklıkla eleştiri konusu edilmiştir. Bakan Çavuşoğlu eleştiriler üzerine konu ile ilgili açıklama yaparak “(...)Ancak yargıyı, süreci hızlandırma konusunda teşvik edebiliriz. Biz de zaten bunu yaptık. Bize

¹ Veysel Ok'un esas hakkındaki savunmasına su adresten erişilebilir:

https://pressinarrest.s3.amazonaws.com/documents/deniz_yucel_avukat%C4%B1_veysel_ok_esas_savunma.pdf

² Bkz. <https://www.dw.com/tr/erdo%C4%9Fan-deniz-y%C3%BCcel-iade-edilmeyecek/a-38425494>

³ Detaylar için bkz: <https://www.dw.com/tr/gazeteci-deniz-y%C3%BCcelin-savunma-metni/a-48683409>

söylenen, durumun karmaşık olduğu ve soruşturmaların sürdüğü. Bu nedenle süreç uzuyor. Bu kişisel bir şey değil⁴ ifadelerini kullanmıştır.

Deniz Yücel yargılaması 28.06.2018 tarihli ilk duruşma ile başlamıştır. 9 celse süren yargılamada 16.07.2020 tarihinde İstanbul 32. Ağır Ceza Mahkemesi Yücel hakkında kararını açıklamıştır. Yücel halkı kin ve düşmanlığa tahrik etmek suçundan ve Gülen Organizasyonu/PDY propagandası yapma suçlarından beraat ederken, PKK/KCK propagandası yapma suçundan ise hapis cezasına hükmedilmiştir. Ayrıca mahkeme tarafından Yücel hakkında Cumhurbaşkanı hakaret ve Türkiye Cumhuriyeti Devletini alenen aşağılamak suçlamalarıyla suç duyurusunda bulunulmuştur.

Yerel mahkeme kararı açıklanmadan aylar önce 28/5/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesi 2017/16589 no'lu başvuru hakkında tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği, tutuklanma dolayısıyla ifade ve basın özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin hüküm kurulmuştur.

3: İddianameye İlişkin Değerlendirme

3.1 İddianamenin genel yapısı ve içeriğine ilişkin tespitler

- a. İddianame, (elektronik formatı baz alındığında) yaklaşık 3 sayfadan ibarettir. İsnat edilen suçların zincirleme biçimde terör örgütü propagandası yapmak (2 kez) ve halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme olduğu görülmektedir. İddianamede dayanılan delillerin niteliği, soruşturma kapsamında tanık dinlenmemiş olması, atıf yapılan ve Yücel'e ait olduğu anlaşılan yazılı içeriklerinin orijinali ve tercümelerinin iddianame içerisinde yer almaması, sonuç olarak iddianamenin sadece 3 sayfaya yakın oluşu, iddianamenin 1 yıl boyunca neden hazırlanamamış olduğu hususunda soru işaretlerine yol açmaktadır. Tek başına iddianamenin sayfa sayısına da yansımış olan kapsamı ile Yücel'in tutuklu yargılanma süresi birarada düşünüldüğünde dahi tutuklamanın tedbir olması ilkesine aykırı bir uygulamanın

⁴ Bkz: <https://www.dw.com/tr/%C3%A7avu%C5%9Fo%C4%9Flundan-deniz-y%C3%BCcel-a%C3%A7%C4%B1klamas%C4%B1/a-41988228>

söz konusu olduğu, bu anlamda kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği görülmektedir.

- b. İddianamenin ilk sayfasında Türkiye'de faaliyet gösteren terör örgütlerinin ortak amaçlara sahip olduğu, her birinin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni bölmek amacına hizmet ettikleri hususlarına ilişkin siyasi değerlendirmeler yapıldıktan sonra, iddianamede arka arkaya sıralanan tüm örgütlerin terör örgütü olduğu konusunda mahkeme kararları olduğu belirtilmektedir. Akabinde tüm bu örgütler için "işbirliği içerisindeymişçesine" ve "adeta işbirliği içerisinde" gibi ifadeler kullanılmış olup, bu örgütlerin bir amaçsal birliği olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu anlamda iddianamenin ilk sayfası kapsamında yazılı içerik ile şüpheli ve şüpheliye isnat edilen suçlamalar arasında hiçbir bağ kurulmadığı görülmektedir.
- c. Bu ilk sayfanın sonunda Deniz Yücel hakkındaki soruşturmanın diğer şüphelilerle birlikte yürüyen soruşturmadan tefrik edildiği belirtilmiş ancak bu konuya iddianame içeriğinde tekrar değinilmemiştir. Tefrik edilmeden önce Yücel'in dahil edilmiş olduğu ve aslen gözaltı işleminin de dayanağı olan soruşturmanın konusunun Berat Albayraktar'a ilişkin e.postaların Redhack tarafından hacklenerek ele geçirilmesi olduğu kamuoyu tarafından da bilinmektedir⁵. İddianame bu konuya değinmemektedir. İddianamenin genel içeriğinde de yürütülen bu ilk soruşturma ile iddianamede yer alan suçlamalar arasında herhangi bir bağlantı kurulmamıştır.
- d. İkinci sayfa ile birlikte Deniz Yücel hakkındaki iddialara geçilmiştir. Yücel'in Almanca dilinde yazılan yazılarının bir kısmının soruşturma kapsamında Türkçe'ye çevrildiği belirtildikten sonra tüm sayfa boyunca Deniz Yücel'in 7 ayrı tarihli, 1 tane tarihsiz makalesi yahut haberinin içeriği özetlenmiştir.

⁵ Detaylar için bkz: <https://tr.sputniknews.com/columnists/201703011027446120-die-welt-muhabiri-deniz-yucel-redhack/>

Bu hususta iki noktaya değinilmesi gerekmektedir.

İlk olarak; tercüme işlemine ilişkin iddianamede herhangi bir bilgiye yer verilmememektedir. Beraberinde iddianame gerek tercüme edilen metinleri, gerekse bu metinlerin tercümelerini de içermemektedir. Bu anlamda tercümelerin orjinal metne sadıklığı hususunun iddianame kapsamından tespiti mümkün değildir. Yargılama süreci boyunca ilgili çevirilerde anlam bozulmasına yol açacak ölçüde hatalar yapıldığı hususunda çok sayıda iddia ileri sürülmüştür⁶.

İkinci önemli nokta ise, iddianame içeriğinde temel delil niteliği atfedilmiş olan haberlerin tarihi, konuları ve nitelikleri ile ilişkilidir. İddianamenin bu bölümünde;

- 19.06.2016 tarihli Yücel'e ait bir yazıya atıf yapılmıştır. Yazıdan herhangi bir bölüme yer verilmemiştir. Yazı içeriğinde PKK/KCK mensubu bir kısım kişilere ait olan ifadelere yer verildiği ve bu kişiler hakkında "rütbeli bir PKK başkomutanı" gibi ifadelerle ilgili örgütün üst düzey kadrolarına yönelik övücü nitelikte söz söylendiği belirtilmiştir. Yargılama sırasında bu konuda çeviri hatası olduğu açığa çıkmıştır. Atıf yapılan haber ile örgüt propagandası yahut halkı kin ve düşmanlığa tahrik suçunun bağlantısı kurulmamıştır. Zira bilindiği üzere bir niteleme sıfatının kullanılması tek başına örgüt propagandası suçunu oluşturmaz, hatta bu tür bir kullanım TCK kapsamında suç ve suçluyu övme suçunu kapsamında da yer almaz. Bu anlamda bu haber ve ilgili isnatlar arasında bir nedensellik bağı kurulmadığı görülmektedir.

- Ardından Türkiye tarafından alındığı belirtilen idari ve askerleri tedbirlerin Yücel'in yazısında (-yahut yazılarında- zira bu kısım iddianameden anlaşılamamaktadır) mezarlıkların tahrip edilmesi olarak gösterildiği ve bu yolla devletin bahsi geçen örgüte karşı yürüttüğü operasyonlarının yasa dışı gösterilmek istendiği belirtilmiştir. Buradaki ifadelerden tek bir yazıdan mı, birden çok yazıdan mı bahsedildiği, hatta bu ifadelerin 19.06.2016 tarihli bahsi geçen yazıya mı yoksa başka bir tarihli bir yazıya mı ait olduğu da iddianamenin dil yapısı nedeniyle

⁶ Detaylar için bkz: <https://artigercek.com/haberler/deniz-yucel-hakkindaki-suclamalara-yanit-verdi>

anlaşılammamaktadır. Ayrıca burada Deniz Yücel'in iddia edilen fiilinin hangi suçun konusu olarak değerlendirildiği de anlaşılammamaktadır. Zira burada özetlenen içerik gerek suçlamalarla ilişkilendirilmemiştir, gerekse bu içeriğin ya da bir diğer ifade ile fiilin, iddianamenin esas olan her iki suçlamanın da maddi unsurlarını içermediği görülmektedir. Türkiye Ceza Hukuku mevzuatı içerisinde devletin yürüttüğü herhangi bir operasyonu yasadışı göstermek şeklinde tanımlanmış bir suç olmadığı da bilinmektedir. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi evrensel bir ceza hukuku prensibi olup, bu anlamda iddianamenin ilgili bölümünün bu anlamda bir hukuka uygunluk içermediği tespit edilebilmektedir.

- Atıf yapılan diğer bir haber ise 18.07.2016 tarihlidir. İddianame içeriğinde ilgili makede Yücel'in 15.07.2016 tarihinde düzenlenen darbe girişiminin sorumlularının kim olduğunun gizliliğini koruduğunu belirttiği ifade edilmektedir. İddianame, bu makale ile Yücel'in Gülen Organizasyonu/PYD propagandası yaptığını iddia etmektedir. Ancak makale içeriğinde yer alan örnek cümlelerden Yücel'in darbe girişimi ile ilgili bir takım değerlendirmeler yaptığı anlaşılmmakta ise de darbe girişimine ilişkin olumlu bir cümle kurduğu yahut cebir ve şiddete teşvik edici bir ifadesine iddianamede atıf yapılmamıştır.

- Diğer bir haber ise 24.07.2016 tarihlidir. Bu haber içeriğinde Yücel'in Türkiye tarafından PKK/KCK'ye karşı yürütölen operasyonlara ilişkin "etnik temizlik" ifadesini kullanmak suretiyle ilgili örgütün propagandasını yaptığı ileri sürölmektedir. Ancak "etnik temizlik" ifadesi tırnak içinde kullanılmışsa da, hangi cümle içinde, hangi bağlamda kullanıldığı iddianamede yer almamaktadır. Bu söz kalıbı tırnak içinde değerlendirildiği halinde ele alındığında dahi TMK 7/2 kapsamında açıkça düzenlenmiş olan suçun maddi unsurlarını içermemektedir. Savcılık makamı tarafından "etnik temizlik" ifadesi ile şüphelinin şiddet, cebir yahut tehdide yönelen kastının nasıl anlaşıldığı ve fiilin nasıl bu kapsamda değerlendirildiğine ilişkin bir açıklama yapılmadığı görölmüştür.

- Ardından Yücel'in 06.11.2016 tarihli bir yazısına atıf yapılmıştır. Burada öncelikle yazı yayımlanırken yazının arka fonunda kullanılan fotoğrafa değinilmiştir.

Ardından Yücel'in bu yazı içeriğinde Gülen Organizasyonu/PDY'nin söylem ve ideolojisi çerçevesinde beyanlarının olduğu, bu şekilde ilgili örgütün propagandasını yaptığını, ayrıca Cemil Bayık isimli şahısla yaptığı röportajı yayınlamak suretiyle PKK/KCK örgütü siyasi bir yapıymış izlemi yaratmak istediği belirtilmiş, bu şekilde propaganda suçu işlendiği kanaati belirtilmiştir. Savcılık makamı tarafından bu bölümde yapılan değerlendirme bir kez daha suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ve beraberinde lehe olan delilin değerlendirmeye tabi tutulmadığını ortaya koymaktadır. Zira herhangi bir örgütün – bir yargı sistemi içerisinde terör örgütü olarak kabul edilmiş dahi olsa – bir siyasi örgüt olarak nitelendirilmesi konusunda gerek TCK, gerekse TMK'da tanımlanmış bir suç bulunmamaktadır. Aynı zamanda iddianamede Savcılık Makamı dahi adı geçen Cemil Bayık isimli şahısla röportaj yapıldığını belirtmişken, bu fiilin gazetecilik mesleği kapsamında gerçekleştirildiğinin tespit edilmemesi, iddianamenin objektifliğine ilişkin sorulara yol açmaktadır.

- Devamla Yücel'in 12.12.2016 tarihli yazısına atıf yapılmıştır. Bu yazıda ise Yücel'in Cizre'de yaşamını yitiren Hacer Aslan'ın ölümüne ilişkin aktardıkları ile yine PKK/KCK propagandası suçu işlediği belirtilmiştir. Burada da savcılık makamı tarafından bu haber yahut makale içeriğinde şiddet, cebir ve tehdide teşvik anlamına gelen ve şüpheliye ait herhangi bir ifadeye atıf yapılmamıştır.

- Ardından Yücel'in 26.10.2016 tarihli bir yazısında Kürtler ve Türkler hakkında bir fıkra anlattığı belirtilmiş, fıkranın bir bölümüne iddianamede yer verilmiştir. Ancak yine makalenin tamamı iddianamede yer almadığı için bu ifadelerin bağlamı, metnin bütününde nereye oturduğu hususlarının anlaşılması mümkün değildir. Zira ilgili fıkranın yer aldığı makalenin giriş, gelişme, sonuç bölümleri olmadığından, kendinden menkul bir fıkra aktarımı ile bir değerlendirme yapılması imkansızdır.

- Son olarak Yücel'in 27.10.2016 tarihli başka bir yazısına atıf yapılmakla "Ermenilere yapılan soykırım" ifadesi ile halkı kin ve düşmanlığa tahrik suçunun işlendiği ileri sürülmektedir.

Sonuç olarak;

- Tamamı 2016 yılına ait 7 ayrı tarihli makale yahut söyleşiye atıf yapıldığı, bir adet tarihi belirsiz haber içeriğine atıf yapıldığı görülmüştür.

- Deniz Yücel'in gazeteci olduğunun bilindiği iddianame içeriğinden anlaşılmasına rağmen ilgili haber, makale veya söyleşilerin hangi nedenlerle basın özgürlüğü kapsamının dışına çıktığı hususuna ilişkin hiçbir açıklama yapılmadığı görülmüştür. Bu durum şüpheli lehine olan delillerin değerlendirilmediği ve yanı sıra iddianameye dayanak yapılmış ifadeler içerisinden sadece aleyhe yorumlanabilecek olanların seçilerek kullanılmış olduğu izlenimini yaratmaktadır.

- Bu noktada özel olarak belirtilmesi gereken bir nokta daha vardır. Bilindiği üzere Basın Kanunu'nun "Dava süreleri" başlıklı 26. maddesinin 1. Fıkrasındaki düzenleme şu şekildedir ;

"Basılmış eserler yoluyla işlenen veya bu Kanunda öngörülen diğer suçlarla ilgili ceza davalarının bir muhakeme şartı olarak, günlük süreli yayınlar yönünden dört ay, diğer basılmış eserler yönünden altı ay içinde açılması zorunludur".

Yukarıda listelenen ve iddianamenin neredeyse tek dayanağı olan makale, röportaj, yahut haberlerin tamamı 2016 yılına ait olup, gerek 13.02.2018 olan iddianame tarihinde, gerekse Yücel'in gözaltı işlemine tabi tutulduğu tarihte, bu fiillerin tamamı yönünden atıf yapılan dava zamanaşımı süresi aşılmıştır. Literatürde benzer içeriklerin aynı zamanda internet haber sitelerinde de yayımlanmış olmasına dair tartışmalar sürmekte ise de, kesin olan husus şudur: Aynı ve tek bir fiile iki farklı dava zamanaşımı süresi işletilemez. Bir içerik bir internet sitesinde yayımlandığı anda fiil gerçekleşmiş olup, ilgili zamanaşımı süresi işlemeye başlayacaktır. Ve aynı içerik eğer basılmış ise bu haliyle Basın Kanunu md. 26`daki sürelerin esas alınmasının zorunlu olduğu da açıktır. Bu anlamda usul hukuku nedeniyle Deniz Yücel hakkında ilgili iddianamenin düzenlenmesinin daha en başında süre yönü ile bir yasal dayanağı bulunmamaktadır.

- Toplamda bu 8 haberin içeriğinden bir adet fıkra metni ile darbe girişiminin sorumlularının sorgulandığı 2 cümle dışında hiçbir alıntı yapılmamış, sadece kelime öbekleri iddianameye taşınmıştır. Orijinal metin yahut bu metinlerin tercümelere iddianamelerde yer almadığı için kelimelerin cımbızlanarak seçildiği izlenimi oluşturmaktadır.

Bu konuda 2014 yılında verilmiş olan Anayasa Mahkemesi kararı iddianame yazım süreçleri açısından da temel bir kaynağa işaret etmektedir. AYM ilgili içtihadında, bir metnin, bazı bölümlerinin ayıklanması suretiyle değil, “bir bütün olarak incelendiğinde, şiddeti övdüğü, kişileri terör yöntemlerini benimsemeye başka bir deyişle şiddet kullanmaya, nefrete, intikam almaya veya silahlı direnişe tahrik ve teşvik” etmediği durumlarda, ifade özgürlüğü kapsamında yer alacağı açıkça belirtilmiştir⁷. Yine Anayasa Mahkemesi, “Kürdistan’ı paylaşan ulus devletlerin yürüttükleri soykırım savaşı”⁸; “Kürtlerin, diğer coğrafyalardaki halklardan farklı olarak, her türlü fiziki ve kültürel soykırımdan geçirildikten sonra varlıkları, tarihleri ve var olma haklarının inkâr edildiği”⁹; “Saldırıları ister asimilasyon, red, kültürel ve fiziki soykırım şeklinde, ister şiddet araçlarıyla, ister ideolojik siyaset kurumlarıyla olsun saldırıya uğrayan toplum, öz haklarını yani onu var eden temel haklarını savunur ve bu savunma ekseninde kendini örgütler”¹⁰ ifadelerinin cezalandırılmasının ifade özgürlüğünün ihlali olduğuna hükmetmiştir.

İddianamelerin bu kriterlere uygun hazırlanması beklenmelidir. Zira savcılık makamı da temel hak ve özgürlüklerin korunması ile yükümlüdür, ancak bunun yanı sıra iddianame metinleri suçların maddi unsurlarını değerlendirme dışı bıraktığı yerde yargısal yükün hafiflemesi de beklenemez.

- Yukarıda da belirtildiği üzere tüm suçlamalar şüphelinin Almanca dilinde yazdığı makale, haber ve söyleşilere dayandırıldığı yerde, burada dil unsurunun baskın öge

⁷ AYM, Fatih Taş Başvurusu, Başvuru Numarası: 2013/1461, Karar Tarihi: 12/11/2014, § 106; Mehmet Ali Aydınlar Başvurusu, Başvuru Numarası: 2013/9343, Karar Tarihi: 4/6/2015, § 82.

⁸ AYM, Abdullah Öcalan başvurusu, Başvuru Numarası: 2013/409, Karar Tarihi: 25/6/2014

⁹ AYM, İbrahim Bilmez başvurusu, Başvuru Numarası: 2013/434, Karar Tarihi: 26/2/2015

¹⁰ AYM, BejderRoAmed başvurusu, Başvuru Numarası: 2013/7363, Karar Tarihi: 16/04/2015

olduğundan söz edilmesi gerekmektedir. Tercüme işlemi ve tercüme işleminin denetimden yoksun olması da iddianame kapsamında bir boşluğa işaret etmektedir.

- Son olarak tüm haberlerin 2016 tarihli olması dava zamanaşımı süresi dışında da iddianame açısından büyük bir çelişkiye işaret etmektedir. Zira iddianamede suç tarihi 2017 olarak belirtilmiştir.

- e. Haberlerin ardından Yücel aleyhine deliller arasında HTS ve görüşme kayıtlarının olduğu ve bu kayıtlar içerisinde Emniyette kaydı olan 59 şahısla gerçekleşmiş aramaların da bulunduğu belirtilmiştir. Ancak iddianamede ilgili şahıslar listelenmediği gibi, bu görüşmelerin içeriğine ilişkin de hiçbir açıklamaya yer verilmemiştir. Şüphelinin gazeteci olduğu bilinmesine rağmen ilgili görüşmelerin mesleki faaliyet kapsamında olup olmadığına ilişkin bir araştırma yapıp yapılmadığı iddianame metninden anlaşılamamaktadır. Görüşme kayıtlarının tarihleri ile gazetelerde yer alan söyleşi yahut makalelerin tarihlerinin karşılaştırılmasının da yapıp yapılmadığı iddianameden anlaşılamamaktadır.
- f. İddianamenin son bölümünde Yücel'in yazıları ve ilgili kayıtların birarada değerlendirildiği belirtilerek, şüphelinin Gülen Organizasyonu/PDY ve PKK/KCK örgütlerinin söylem ve ideolojileri doğrultusunda yazılar yazdığı tespitine yer verilmiştir. Ve terör örgütü propagandası ve halkı kin ve düşmanlığa tahrik suçlarından yargılanması talep edilmiştir.
- g. Yine iddianame içeriğinde Deniz Yücel'in emniyetteki ifadesine, savcılıktaki ifadesine veya sorgu hakimliğindeki savunmasına yer verilmemiştir. Şüphelinin (varsa) soruşturma aşamasında sunduğu deliller, yahut savunmasının iddianamede yer almaması, ilgili beyan ve delillerin değerlendirmeye konu edilip edilmedikleri sorusunu doğurmaktadır.
- h. İddianame herhangi bir arabaşlık içermediği için esasta Savcılık makamının şüpheli ile ilişkili delilleri değerlendirdiği net bir bölümden de söz

edilememektedir. Özet olarak Savcılık Makamı tarafından sonuç anlamında şu ifadelere yer verilmiştir:

“Toplanan deliller içeriğine göre; şüpheli İlker Deniz Yücel'in PKK/KCK silahlı terör örgütünün ve FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün propagandası suçlarını zincirleme ika ettiği, keza halkın bir kesimine yönelik olarak kin ve düşmanlığa alenen tahrik etmek suçlarını işlediği anlaşılınca, şüpheli İlker Deniz Yücel hakkında tanzim edilen iddianamenin kabulü ile yargılaması yapılarak eylemlerinin yazılı sevk maddeleri gereğince cezalandırılmasına...”

3.2 İddianamenin türk ceza muhakemesi kanunu 170. maddesi kapsamında irdelenmesi

5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun Kamu Davası Açma Görevi başlıklı 170. maddesi iddianamenin şartlarına ve unsurlarına ilişkin temel düzenlemeleri içermektedir. Bu anlamda değerlendirme öncelikle Yücel hakkındaki iddianamenin bu unsurları taşıyıp taşımadığı üzerinden yapılacaktır.

- a. CMK md. 170/3 gereği her bir iddianame şüphelinin kimliğini ve müdafii bilgilerini içermek zorundadır. İşbu iddianame ilgili şekli gereklilikleri yerine getirmektedir.
- b. Maktul, mağdur veya suçtan zarar görenin kimliği, Mağdurun veya suçtan zarar görenin vekili veya kanunî temsilcisi, açıklanmasında sakınca bulunmaması halinde ihbarda bulunan kişinin kimliği, şikâyette bulunan kişinin kimliği, şikâyetin yapıldığı tarih hususlarının iddianamede yer alması da CMK 170/3 gereğidir. İlgili iddianame incelendiğinde suçlamanın halkı kin ve düşmanlığa tahrik etmek ve terör örgütü propagandası yapmak olduğu görülmekle, isnat edilen suç şikayete tabi bir suç olmayıp, soruşturmanın da kamu adına yürütüldüğü iddianame kapsamında anlaşılmaktadır. Bununla birlikte deliller arasında bir ihbar tutanağından söz edilmektedir, ancak iddianame içeriğinde işbu madde kapsamında belirtilmesi gereken ihbarda bulunan kişinin kimliği ve ihbarın içeriği yer almamaktadır. İhbarda bulunan kişinin açıklanmasında sakınca bulunuyor idiyse bu hususun iddianamede belirtilmesi gerektiği açıktır. Ancak bu konuda da iddianamede bir açıklama ve değerlendirme yapılmamıştır.

- c. CMK 170/3 gereği şüphelilere yüklenen suç ve uygulanması gereken kanun maddelerinin iddianame içerisinde açıkça yazılmış olması gerekmektedir. Değerlendirme konusu iddianame kapsamında isnat edilen suçun halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme ve terör örgütünün propagandasını yapmak olduğu hususlarının yazılı olduğu görülmektedir. Sevk maddeleri incelendiğinde halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme suçu bağlamında TCK 216/1 atfı yapılmak suretiyle ve propaganda suçlaması yönünden ise doğrudan TMK 7/2 maddesine atıf yapılmak suretiyle sevk maddeleri ve isnat edilen suçların tutarlı olarak kaleme alındığı ve bu anlamda iddianamenin herhangi bir eksiklik taşımadığı görülmektedir.
- d. CMK 170/3 düzenlemesine göre iddianamelerin tamamında yüklenen suçun işlendiği yer, tarih ve zaman diliminin iddianame içerisinde yer alması gerekmektedir. Değerlendirme konusu iddianamede suç tarihinin 2017, suç yerinin ise İstanbul olarak belirtildiği görülmektedir. Bu husus iddianamedeki isnatları soyutlaştırmakta ve dayanaklarının sorgulanmasına yol açmaktadır.

- Öncelikle Savcılık Makamı tarafından sıralanmış delillerin tamamı Almanya'da kaleme alınmış makalelerden ibarettir ama bu makaleler dosyada delil olarak yer almamaktadır. İkinci önemli nokta ise bu makalelerin tamamının 2017 yılından öncesine ait olduğunun iddianameden anlaşılabilmesidir. İddianame içeriğinde 2017 tarihli tek bir haber yer almamaktadır.

- Tüm iddianame içeriğinde 2017 senesine bir kez atıf yapılmıştır. Savcılık makamı HTS ve görüşme kayıtlarının 2014 ila 2017 tarihleri arasında olduğunu belirtmiştir. Ancak isnat edilen her iki suçun da telefon görüşmesi sırasında işlenebilmesi unsurları gereği mümkün değildir. Bu anlamda iddianamede suç tarihi 2017 olmakla birlikte, şüphelinin 2017 yılına ilişkin tek bir fiiline atıf yapılmamıştır.

Terör örgütü propagandası suçu tipik suçlardandır. Propaganda suçlamasının yöneltilebilmesi için mutlak olarak suçun hangi tarihte, hangi yerde ve hangi araçlarla işlendiğinin belirtilmiş olması gerekmektedir. Bu anlamda iddianamede belirtilen suç tarihi propaganda suçu yönünden kabul edilecek ise, bunun anlamı bu iddianame üzerinden açılacak bir davada şüphelinin yalnızca belirtilen tarihte

gerçekleştirdiği bir fiil ile yargılanabileceği açık olduğundan, dosya kapsamındaki haberlerin hiçbirinin yargılamaya konu edilememesi gerekmektedir.

Halkı kin ve tahrik suçu yönünden de 2017 gibi bir bütün yılın belirtilmiş olması başlı başına bu suçun en temel unsurlarından biri ile çelişmektedir. Şöyle ki, ilgili suçun düzenlendiği TCK 216/1 maddesine göre suçun oluşabilmesi için açık ve yakın bir tehlikenin oluşmuş olması gerekir. Burada "açık ve yakın tehlike" ifadesi ortaya çıkan bir tehlikenin varlığının somut olarak saptanmasını gerektirir. Ve aynı zamanda bu tehlikenin önlem alınmadığı takdirde zarara yol açmasının kesin olmasını ve güncel olmasını gerektirir. İddianamede makale yazmak ve telefonla görüşmek dışında bir fiil tanımlanmadığı gibi, tanımlanan fiillerin bu madde kapsamına girmediği tespit edilmiştir. 2017`de bu kapsamda oluşan bir tehdit var ise de bu iddianame içeriğinde yer almamaktadır.

Suç tarihi yönü ile iddianamede bir bütün yıl belirtilmesi ve isnada dayanak kabul edildiği son paragraftan anlaşılan delillerin tamamının bu yıla değil, başka yıllara ait olması iddianamenin bütünü ile birlikte şüpheliye yöneltilen isnadı muğlaklaştırmaktadır. Bu hususun savunma hakkının ihlaline yol açabilmesi kuvvetli bir ihtimaldir.

- e. CMK 170/3 kapsamında iddianamede aranan diğer bir unsur ise suçun delillerinin iddianamede açıkça yazılı olması hususudur. Değerlendirme konusu iddianamenin deliller bölümünde şu belgelerin sıralandığı görülmektedir:

- İhbar tutanağı

İhbar tutanağına iddianame içerisinde atıf yapılması iddianame esasını etkilemeyebilir. Ancak ihbar edenin kimliğinin bilinmesi savunma hakkının bir parçasıdır. Bu konudaki açık düzenlemeye aykırı davranılmıştır.

- Arama-El Koyma ve Gözaltı Kararı Tutanankları

Bu dosya yönünden işbu belge içeriklerinin yer almaması da bir eksikliğe işaret etmektedir. Zira bu belgelere atıf yapılmadığında Yücel'in hangi şartlar altında gözaltı işlemine tabi tutulup akabinde tutuklandığı hususu, yani kendi iradesiyle ifade vermek üzere Emniyet'e gittiği bilgisi de iddianamenin dışında bırakılmaktadır. Yine el koyma ve arama belgelerinde suç unsuruna rastlanmadığı tespiti söz konusu olduğu koşulda bu hususun bir lehe delil oluşturacağı açıktır. Bu konuda da iddianamede bir tespit yer almamaktadır.

- Bilirkişi raporları [İddianamede herhangi bir bilirkişi raporuna atıf yapılmamaktadır.]

- HTS Kayıtları [İddianamede işbu kayıtlara atıf yapılmaktadır.]

İddianamede işbu kayıtlara atıf yapılmıştır, görüşme yapılan ve emniyette kaydı olan kişilerin sayısı da belirtilmiştir. Ancak görüşmelerin sıklığına ve içeriğine ilişkin herhangi bir bilgiye iddianame üzerinden erişilebilmesi mümkün değildir. Özellikle şüphelinin gazeteci olduğu gözetildiğinde, bu görüşme içeriklerinin mesleki kapsamda olanlarının belirtilmemiş olması lehe delillerin tespit edilip edilmediği sorusunu doğurmaktadır.

- Şüpheli savunması ve sorgu tutanakları

İddianamede bu konuda tek bir kelime yer almamaktadır. Bu anlamda Savcılık Makamının şüphelinin savunmalarını ve sunduğu yahut toplanmasını talep ettiği delilleri değerlendirip değerlendirmede, iddianame içeriğinden anlaşılmamaktadır.

- Diğer deliller:

Bu bölümde sıralanan diğer delillerin tamamı şüphelinin kimlik bilgilerine ilişkin belgeler ile bir kısım tutanak ve müzekkereler olup, bu belgelerin bir kısmı [örneğin müzekkere] yargılama usulüne ilişkin evrakı ifade etmektedir.

Sonuç olarak şekli anlamda delillerin sıralandığı görülmekte ise de iddianamenin bütününde esas alınan gazete makale ve söyleşileri deliller arasında yer almamaktadır. Her ne kadar “tüm dosya kapsamı...” ifadesi ile bu belgelere atıf yapıldığı düşünülebilecekse de, CMK 170/3 düzenlemesinin amacı, delillerin sadece tek tek yazılması değil, ancak içeriklerinin şüphelinin anlayabileceği ve kendisini savunabileceği açıklıkla ifade edilmesinin sağlanmasıdır. Bu anlamda iddianame kapsamından gerek soruşturmanın başlangıcına yol açan ilk şüphe ve şüpheyi destekleyen deliller, gerekse iddianameye ve yargılamanın telefon kaydı dışında diğer bir asli delil olarak sunulduğu anlaşılan gazete makale ve haberleri ile ilgili haberlerin tercümelemleri deliller içerisinde listelenmemiştir. Yanısıra bir kısım delilin ise içeriğinin anlaşılması mümkün değildir. Bu nedenlerle, şekli olarak delil sıralamasının yapıldığı görülmüşse de, CMK 170/3'ün delillerin belirtilmesi düzenlemesinin gereğinin yerine getirilmediği anlaşılmaktadır.

- f. CMK 170/3 ayrıca şüphelinin tutuklu olup olmadığı; tutuklanmış ise, gözaltına alma ve tutuklama tarihleri ile bunların sürelerinin iddianamede yer alması şartını içermektedir. Değerlendirme konusu iddianame ilgili bilgileri içermektedir.
- g. CMK 170/4 iddianameler açısından en temel önemde düzenlemelerden birini ifade eder. İlgili düzenlemeye göre herhangi bir iddianame, yüklenen suç oluşturulan olayları, mevcut delillerle ilişkilendirilerek açıklamakla yükümlüdür. Değerlendirmeye konu edilen bu iddianame içeriğinde bu düzenlemenin gereği olan bir inceleme ve değerlendirmenin yapılmadığı görülmektedir.

Savcılık Makamı'nın makaleleri alt alta ve tarihleri ile özetlediği bölümde esasında “XX tarihli XXX başlıklı makale içeriğindeki XX ifadesi ile terör örgütü propagandası yaptığı anlaşılmıştır” şeklinde bir yöntemle iddianameyi kaleme aldığı görülmektedir. Ancak bir kişinin herhangi bir fiilinin suç teşkil ettiğini ifade etmek yasanın aradığı nedensellik bağının kurulması anlamına gelmez. Yasanın

amacı fiille suçun eşleştirilmesi değil, fiille suç arasındaki ilişkinin delille desteklenmesidir. Mevcut iddianame, gazeteci olan şüphelinin mesleki faaliyetleri kapsamındaki yazılarını yoruma tabi tutarak suçla eşleştirmektedir.

Doğal olarak her bir iddianamede bu düzenlemenin gereği farklı bir yoğunluk ve farklı tipte detayları gerektirecektir. Ancak bu noktada belirli asgari kriterler olduğu ileri sürülebilir. Örneğin terör örgütü propagandası suçu yönünden üç temel unsur olduğu bilinmektedir ve bu üç unsurun tamamı fiille bütünleşik olmalıdır. Birincisi fiilin propaganda niteliğinde olması, ikincisi konusunu bir terör örgütü oluşturmasıdır. Üçüncü ve en önemlisi ise terör örgütü ile ilgili bir propagandanın cebir, şiddet veya tehdit yöntemlerine başvurmayı teşvik edebilecek özellikte olmasıdır. İddianame kapsamında Savcılık Makamı bazı ifadelerin belirli bir örgüte yönelik 'propaganda' olduğunu nitelemişse de bu ifadelerin cebir, şiddet veya tehdide yönelik nasıl bir teşviki olduğu noktasında bir açıklama veya gerekçelendirme yapılmamıştır.

Halkı kin ve düşmanlığa tahrik etmek suçunun maddi konusu ise, sosyal sınıf, ırk, din mezhep veya bölge bakımından farklı özelliklere sahip tahrik edilen ve aleyhe tahrikin yöneldiği farklı halk kesimleri oluşturmaktadır. Ancak bununla birlikte madde içeriğinde tahrikin, kamu güvenliği açısından açık ve yakın tehlike ortaya çıkarması suçun oluşabilmesinin koşulu olarak tanımlanmıştır. Bu hali ile şüphelinin kaleme aldığı yazıların içeriği veya burada tercih ettiği söz öbekleri tek başına bu suçun işlendiğine ilişkin bir yeterli şüphenin var olduğu anlamına gelemez. Savcılık Makamı ilgili yazma fiili ile bu tür bir açık ve yakın tehlikenin oluştuğunu ve önlem alınmadığı koşulda zarar oluşmasının çok yüksek bir ihtimal olduğunu olgularla ortaya koymakla yükümlüdür. İşbu iddianameden şüphelinin hangi ifadesi ile bu tür bir açık ve yakın tehlikeye yol açtığı anlaşılamamaktadır. Zira iddianame içeriğinde ilgili suçlama bulunmakta ancak bu tür bir tehlikenin doğduğu iddiası yer almamaktadır.

5271 sayılı CMK'nın 174 maddesinde yapılan değişikliğin gerekçe metnine göre koyucunun amacı iddianamede varılan sonuca hangi delillerle varıldığının

anlaşılabilmesinin güvencelenmesi ve soyut iddianın yerini mutlak olarak yeterli suç şüphesinin varlığının ortaya konmasıdır. Bilindiği üzere "iddia makamı, şüpheli ve şüphelilerle ilgili somut isnatlarda bulunmalıdır. Bu, iddianamenin dava açan belge olmasının doğal sonucudur".¹¹ Bu anlamda değerlendirme konusu iddianamenin suçu somutlaştırmadığı ve CMK 170/4'ün gereklerini yerine getirmediği görülmektedir.

- h. CMK 170/5 kapsamında iddianamenin sonuç kısmında, şüphelinin sadece aleyhine olan hususlar değil, lehine olan hususların da ileri sürülmesi gerektiği açık şekilde düzenlenmiştir. Şüpheli aleyhine olan delillerin tamamı kendi imzasını içeren gazete haberi yahut makalesidir. Her ne kadar savcılık makamı ilgili yazıların yayınlandığı yayın, sayı vs. bilgileri iddianame kapsamına almamışsa da, şüphelinin gazeteci olduğu tüm iddianameden tartışmasız şekilde anlaşılabilir. Bu hali ile şüpheli hakkında şüphelinin mesleğinin zorunlu bir parçası olan makale yazmak, söyleşi yapmak gibi fiiller suça dayanak fiiller olarak kabul edilmiş ve ileri sürülmüşse, ve isnat edilen suçlamalara ilişkin başkaca tek bir fiil de ileri sürülmemişse, şüphelinin mesleğinin mutlak olarak göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır. Burada şüphelinin mesleği tartışmasız olarak bir lehe delil ifade etmektedir. Bu konunun iddianame içerisinde ele alınmamış olması CMK 170/5 bağlamında iddianamenin hukukiliğini tartışmalı hale getirmektedir.
- i. CMK 170/6 düzenlemesine bakıldığında ise iddianamenin sonuç bölümünde, işlenen suç dolayısıyla ilgili kanunda öngörülen ceza ve güvenlik tedbirlerinden hangilerine hükmedilmesinin istendiğinin açıkça belirtilmesi şartı öngörüldüğü görülecektir. İncelenen iddianame bu anlamda da eksiklikler içermektedir. Savcılık makamı genel olarak cezalandırma talep etmekte, şüpheliye isnat edilen suçlamalara karşılık öngörülebilir cezaları tanımlamamakta, yine güvenlik tedbirleri yönünden de hangisi ya da hangilerinin uygulanması gerektiğini

¹¹ Özkan Gültekin, Öğretide ve Uygulamada İddianame ve İddianamenin İadesi, Seçkin Yayıncılık, 2011, s.99

somutlamaksızın doğrudan genel hükme atıf yapmaktadır. Bu anlamda ilgili iddianamenin CMK 170/6'nın gereklerini yerine getirmekten de uzak olduğu tespit edilmiştir.

Son olarak CMK'nın 170. maddesinin 2. fıkrasının bu iddianame ile ilişkili yukarıdaki tüm değerlendirmeler dikkate alınarak düşünülmesi gerekmektedir. İlgili düzenlemeye göre kamu davasının açılabilmesi için "yeterli şüphe"nin varlığı bir zorunluluktur. Bu hükümde, suç şüphesi ile delil kavramı arasındaki ilişki vurgulanmış, bir suçun işlendiği hususundaki şüphenin delillere dayanması gerektiği belirtilmiştir. Nitekim "eldeki delillere göre, yapılacak yargılamada sanığın mahkûm olma ihtimali beraat etmesi ihtimalinden daha fazla ise yeterli şüpheden söz edilir".¹² Ancak incelenen iddianamede örgüt propagandası yönünden sadece seçilmiş ifadeler yer verilerek bağlam incelemesi yapılmamış, hem de suçun en temel unsuru olan cebir, şiddet ve tehdit unsuru delillendirilmediği görülmüştür. Halkı kin ve düşmanlığa tahrik suçu yönünden ise yukarıda da açıklandığı üzere açık ve yakın bir tehlikenin varlığı ortaya konulmamıştır. Bu hali ile işbu iddianame bağlamında yeterli şüphenin varlığından da söz edilemeyeceği tespit edilmiştir.

3.3. İddianamenin Uluslararası Hukuk Bağlamında İncelenmesi

İlgili iddianamenin uluslararası hukuk bağlamında incelenmesi temelde AIHS md. 6 kapsamında düzenlenmiş adil yargılanma ilkesi ile Birleşmiş Milletler Savcılarının Rolüne Daire İlkeler Yönergesi üzerinden gerçekleştirilmelidir.

- a. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi md. 6/1 düzenlemesi incelendiğinde, öncelikle bireylerin yargılamalarının makul bir süre içerisinde gerçekleşmesinin adil yargılanma hakkı kapsamı içerisinde ele alındığı açıkça görülecektir¹³. Bu

¹² Nur Centel/Hamide Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, Beta Yayınevi, 2008, s.441

¹³ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi md. 6/1 [ilk cümle]: Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir

anlamda İlker Deniz Yücel'in tutukluluğunun üzerinden 1 yıl geçtikten sonra iddianamenin yazılmış olması, üstelik metnin sadece 2,5 sayfadan ibaret oluşu ve ilk duruşmanın gözaltı tarihinden 16. ay sonra gerçekleşmiş olması adil yargılanma hakkının AİHS md. 6/1 anlamında henüz ilk aşamada ihlal edildiği izlenimini oluşturmaktadır.

- b. AİHS md. 6/3 suç isnatı ile karşı karşıya olan bireylerin asgari haklarını tanımlar. Bu bağlamda herkes *'kendisine karşı yöneltilen suçlamanın niteliği ve sebebinden en kısa sürede, anladığı bir dilde ve ayrıntılı olarak haberdar edilmelidir'*. Mevcut iddianamenin bir önceki maddede de değinildiği üzere 1 yılda hazırlanmış olması, Yücel'in 1 yıl boyunca somut suçlamalardan bihaber olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum aynı zamanda AİHS md. 5/3 kapsamında bir ihlal riski doğurmaktadır, zira burada makul süreden söz edilememektedir.

Yanı sıra iddianamenin CMK 170 bağlamında değerlendirildiği bölümde ayrıntıları ile dile getirildiği üzere gerek suçlamaların somut olaylarla ilişkilendirilmemiş olması, bu anlamda yeri ve tarihi belirtilmiş fiillerle deliller arasında bir bağ kurulmaması, gerek iddianamenin sonuç kısmında suçlamaların kanuni karşılığı olan öngörülebilir cezaların belirtilmemiş olması, gerekse delil bölümünde sıralanan bir kısım belgenin içeriğinin açıklıkla iddianame metninde yer almaması gibi nedenlerle Yücel'in hakkındaki suçlamaların kapsamını ve niteliğini, ayrıntılı bir şekilde anlamış olabileceği düşünülememektedir. İddianame dili şüphelinin konuştuğu ve anladığı bir dil olmakla birlikte, içeriğinin yasanın öngördüğü gerekleri yerine getirmemesi AİHS 6/3.1. bağlamında bir ihlalin söz konusu olabileceğini düşündürmektedir.

- c. İddianamenin temel dayanağı olduğu anlaşılan makale, haber ve söyleşi içerikleri de AİHM uygulamaları bağlamında üzerinde durulması gereken bir başlığı ifade etmektedir. Özellikle atıf yapılan ilgili içeriğin iddianamede yer alma biçimi temel bir hukuka aykırılığa yol açabilecek niteliktedir. Zira tamamında metinlerin bütünsel bağlamının anlaşılmasına olanak bulunmamaktadır. Savcılık Makamı tarafından metinler içerisinden seçilmiş söz öbekleri dışında içeriğin denetimi

mümkün değildir. AİHM'in bu konudaki içtihatları önemli bir açıklık taşımaktadır. Örneğin Ceylan/Türkiye kararında, AİHM, **“katliamlara ve devlet terörüne karşı çıkararak ve örgütlenmenin ve işbirliğinin bütün gücünü kullanarak birlik sağlamalıyız”** gibi ifadelerin cezalandırılmış olmasını ifade özgürlüğünün ihlali olarak görmüştür. Yazarın, **“kullandığı aşırı sert üsluba rağmen, şiddet kullanmaya, silahlı direnişe ya da isyana teşvik etmediği”** gerekçesiyle Türkiye'nin ifade özgürlüğünü ihlal ettiğine karar vermiştir¹⁴. Bir başka kararında, devleti **“köy yakmak”, “katliam ve yargısız infazlar”** ve **“keyfi gözaltılar”** yapmakla suçlayan bir basın açıklamasının sert tonuna rağmen, basın açıklamasına imza atanların, kamuoyunun menfaati için olayları gündeme getirmiş olduğunu vurgulamış; söz konusu açıklamanın ne halkı şiddete ve ayaklanmaya teşvik ettiğini ne de orduyu hedef gösterdiğini saptamış; aksine, temel hakların ihlaline neden olacak somut olaylardan kamuoyunu haberdar etme görevini yerine getirmiş olduğuna karar vermiştir¹⁵. Yine yazdığı makalede Hükümet'in Tunceli'de uyguladığı politikayı, **“savaş makinesi”, “köylerin yakılması” “soykırım” “cinayet”, “işkence” ve “baskı” “intikam ateşi”** gibi kelimelerle eleştiren başvurucunun **“barış ve özgürlük kampanyalarının”** yürütülmesi için çağrıda bulunduğu dikkat çeken AİHM, bu ifadelerin cezalandırılmasının ifade özgürlüğüne aykırı olduğu sonucuna ulaşmıştır¹⁶. Yine bir başka kararda başvurucunun kullandığı **“Türkiye'nin güneydoğusundaki savaş”, “devletin katliamı”** gibi ifadelerin ulusal güvenlik, toprak bütünlüğü ve kamu emniyetine yönelik tehdit yaratmadığını tespit etmiş ve ifade özgürlüğünün ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır¹⁷.

- d. Ayrıca Yücel'in haksız tutukluluğu sırasında özgürlük hakkı ile birlikte Cumhurbaşkanı dahil olmak üzere birçok siyasi otorite tarafından yargılama sürerken verilen basın demeçleri itibariyle masumiyet karinesi hakkının ihlal

¹⁴ AİHM, Ceylan/Türkiye, 23556/94, 08 Temmuz 1999.

¹⁵ AİHM, Karakoç ve diğerleri/Türkiye, 27692/95 28138/95 28498/95, 15 Ekim 2002.

¹⁶ AİHM, Mehmet Hatip Dicle/Türkiye, 9858/04, 15 Ekim 2003.

¹⁷ AİHM, Karkın v. Türkiye, 43928/98, 23 Eylül 2003.

edildiğini ve bütün bu rapordaki değerlendirmelerin bir sonucu olarak savcılık makamının takdir yetkisinin art niyetle, açık olarak özgür ifadeyi bastırmak amacıyla kötüye kullanılmış olabileceği, iddianamenin somut olgulardan öte yoruma dayandırıldığı tespit edilmiştir. Yücel'e atılı suçlardan hiçbiri için makul bir gerekçe belirtilmediği de gözetildiğinde AİHS'in 18. maddesinin ihlal edilmesinin kuvvetle muhtemel olduğu gözetilmelidir.

- e. Belirtilmesi gereken bir diğer husus ise, iddianamede PKK/KCK ve Gülen Organizasyonu/PDY gibi ideolojik ve söylemsel anlamda birbiri ile örtüştürülmesi siyaset bilimi kapsamında mümkün olmayan iki örgütün birden propagandasının yapıldığı iddiasına ilişkindir. Savcılık makamı her iki örgüt yönünden soyut bir amaçsal birliktelik olduğu belirlemesi ile bu durumu gerekçelendirmeye çalışmışsa da, şüpheli ile bu soyut belirleme arasında bir bağ kurulmamaktadır. Şüphelinin ideolojik anlamda örtüşmeyen iki örgütün birden propagandasını zincirleme şekilde yaptığı iddiasının mutlak olarak temel bir mantık dizgisi içinde açıklanması gerekmektedir. Aksi halde iddianame soyut değerlendirmeler sınırında kalacak olup, gerekçesiz olarak bu tür bir iddianın ileri sürülmesi iddianamenin yazılmasının ön şartı olan yeterli şüphe olgusunun dikkate alınmadığını ortaya koyacaktır.
- f. Son olarak Birleşmiş Milletler Savcılarının Rolüne Daire İlkeler Yönergesi'ne bir bütün olarak bakmak gerekmektedir. İlgili Yönerge'de Savcıların ceza muhakemesindeki rolünün tanımlandığı 10. madde ile 20. madde arasındaki düzenlemeler özel olarak önemlidir. İlgil Yönerge'ye göre savcılar; "ceza muhakemesinde kovuşturmanın açılmasında ve kanunla yetkili kılınmaları veya yerel uygulamalara uygun olması halinde suçların soruşturulmasında, bu soruşturmaların hukukiliğinin gözetiminde (...) aktif bir rol üstlenirler"¹⁸ Görüleceği üzere soruşturmanın hukukiliğinin gözetimi savcılık makamının yargısal rolü ve görevi olarak tanımlanmıştır. Bu anlamda bir iddianamenin hukukiliği ve

¹⁸ AIHM. Ecer ve Zeyrek / Türkiye, Basvuru no: 29295/95 ve 29363/95, parag. 32-37, 27.02.2001

iddianamede atıf yapılan delillerin hukukiliği konularında iddianame savcısının doğrudan sorumlu olacağı düşünölmelidir.

- g. Aynı Yönerge'nin 12. maddesinde "Savcılar görevlerini hukuka uygun olarak, adil, sürekli ve süratli bir biçimde, insan onuruna saygı gösterip koruyarak, insan haklarının yanında yer alarak yürütürler ve bu suretle adil yargılanmanın gerçekleşmesine ve ceza adaleti sisteminin düzgün işlemesine katkıda bulunurlar" denilmektedir. Bu raporda sıklıkla vurgulandığı üzere, şüphelinin tutukluluğu ile iddianame düzenlenme tarihi arasında 1 yıl geçmiş olması savcılık makamının süratli davranma beklentisini karşılayamadığını ortaya koymaktadır. Adil bir yargılanmanın gerçekleşmesi ve ceza adaleti sisteminin düzgün işlemesine katkı noktasında soruşturma aşamasında bir savcıdan beklenebilecek olan delillerin hukukiliğinde özen göstermesi, yeterli şüphe olgusunu gözetmesi, lehe delilleri dikkate almasıdır. Bu konularda iddianamenin CMK kapsamındaki değerlendirilmesi bölümünde tespit edilen eksiklikler sıralanmıştır.
- h. Yine yönergenin 18. maddesi ise savcılarının isnadın temelsiz olduğu durumda soruşturmayı bitirmesi gerekliliğine atıf yapmaktadır. Bu düzenlemenin gereği de yine yeterli şüphenin fiil ve fail bağlantısı kurulup delillerle desteklenmesi anlamına gelmektedir. Bu anlamda yine iddianamenin CMK kapsamındaki değerlendirilmesi bölümünde tespit edilen eksiklikler sıralanmıştır.

4: SONUÇ

Yukarıda ayrıntıları ile açıklandığı üzere, incelenen iddianame gerek iç hukuk düzenlemeleri, gerekse uluslararası mevzuat kapsamında bir iddianamenin taşınması gereken özelliklerin neredeyse hiçbirini içermemektedir. Özellikle dava zamanasını düzenlemesi göz önüne alındığında bu iddianame asla yazılmamış olmalıdır.

İddianamede neredeyse hiçbir ara başlıklandırma kullanılmamıştır. Özellikle şüpheliye isnat edilen suçlarla ilgili hiçbir somut delile dayanılmamıştır. Şüpheliye ait gazete haber ve makalelerinden sadece söz öbeklerine atıf yapılarak, gerekli olan bağlam ve bütünlük incelemesi yapılmadığı gibi, cımbızlanmak suretiyle suç üretmek olarak yorumlanmaya açık bir pratik izlenmiştir. Bütün bu süreçte ideolojik anlamda çelişen iki örgüte atıf yapılmak suretiyle iddianamenin içermesi gereken temel mantıksal tutarlılıktan da uzaklaşmıştır.

Yine halkı kin ve düşmanlığa tahrik etmek suçlaması yönüyle, açık ve yakın bir tehlikenin varlığının ortaya konulması yönü ile Savcılık Makamı tarafından hiçbir çaba harcanmadığı görülmektedir.

Ara başlıklandırmama durumu iddianameyi inceleyen ve okuyan kişileri iddianame içerisinde delil ve fiil arayan bir duruma düşürmektedir. Nitelikli bir iddianame, fiilleri ve delilleri ayrı ayrı içeren ve birbiriyle ilişkilendiren ve aynı zamanda mantıksal tutarlılığa sahip bir iddianamedir.

Ancak bütün bu başlıkların nitelikli tartışılmasının önüne geçen bir şekilde, iddianamenin halihazırdaki en büyük eksikliği zaten fiil içermemesidir. Bu iddianameden şüphelinin hangi yasa maddeleri uyarınca suçlandığı anlaşılabilen ancak gazetecilik faaliyetleri dışında (röportaj yapmak, makale yazmak gibi...) hangi fiillerinin bu suçlamalara yol açtığı anlaşılammamaktadır. Gazetecilik faaliyetlerini örgüt propagandası olarak nitelemeye yol açacak yeterli şüphenin kaynağı da anlaşılammamaktadır. Bilindiği üzere TMK 7/2 uygulaması son yıllarda bir netlik kazanmış olup, propaganda faaliyetinin oluşabilmesi cebir, şiddet gibi eylemlere

çağrının da bulunması gerekmektedir. Şüphelinin fiilleri tanımlanmadığı gibi, iddianamede şüphelinin şiddete ve cebre çağrı yaptığına ilişkin bir tespite de rastlanmamıştır.

Bu iddianame incelendiğinde uygulamadaki benzer sorunların aşılması ve bu anlamda adalete erişim için temel önemde olan soruşturma süreçlerindeki benzer sorunların aşılması için her durumda üzerinde durulması gereken bir takım noktalar açığa çıkmıştır. Daha önceki raporlarda da belirtildiği gibi öncelikle savcıların CMK 170'in gereğini yerine getirilmeleri bir zorunluluk olarak tanımlanmalı, ve bu anlamda teşvik edici şekilde iddianamelerin tıpkı Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru formları gibi birer zorunlu formatla ilişkilendirilmesi gerekmektedir. İkincisi ise mutlak olarak ilk derece mahkemesi hakimlerinin iddianamelerin iadesi konusunda teşvik edilmeleri gerekliliğidir. İddianamenin iadesi mekanizması hem yargı yükünü hafifletecek, hem de soruşturma makamının iddianameleri daha nitelikli ve titiz şekilde hazırlamaları yönünde bir denetim işlevi görecektir. Bu iddianame üzerinden mutlaka değinilmesi gereken bir nokta da masumiyet karinesi ilkesinin ihlal edilmemesi konusunda yürütmeye düşen sorumluluktur. Soruşturma ve kovuşturma aşamaları sürerken yürütmenin ayrılmaz unsuru olan kişiler tarafından yapılan esasa ilişkin açıklamalar iddianamenin yani diğer bir deyişle yargı faaliyetinin yürütmenin etkisi altında hareket ettiği izlenimini güçlendirmektedir.